

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Σχολή Επιστημών της Αγωγής
Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία

Ιστορικές, Πολιτισμικές και
Παιδαγωγικές Διαστάσεις των Μουσικών
Οργάνων

Μουσικά όργανα και Γυναίκες

Νικόλας Τσαφταρίδης (MA, PhD) Ε.Ε.Π. Μουσικής Αγωγής

Musical Cartoons Gerard Hoffnung

Η συμφωνική ορχήστρα

Πόσες γυναίκες βλέπετε να παίζουν μουσικό όργανο στο σκίτσο;
Τι όργανο νομίζετε ότι παίζουν αυτοί που στο βάθος παίζουν χαρτιά;

ΠΡΟΒΑ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ Prova d' Orchestra

Fed. Fellini 1978(9)

- Φελίνι 1920-1993
- Νίνο Ρότα 1912-1979

Τι όργανα έπαιζαν οι γυναίκες; Τι χαρακτήρα είχαν; Πόσες ήταν;

- Οι μουσικοί πολιτισμοί δεν είναι στατικοί, αλλά δυναμικοί, συνεχώς αλλάζουν ανάλογα με τις εσωτερικές ή εξωτερικές πιέσεις που δέχονται.
- Παραδείγματα: Blues, Jazz, Hip-hop, Λόγια Δυτική μουσική παράδοση
- Οι κανόνες της μουσικής επιτέλεσης, η αισθητική και το νόημα δεν παραμένουν σταθερά.
- Η μουσική ιστορία ξαναγράφεται από την κάθε γενιά
- Οι άνθρωποι σε έναν μουσικό πολιτισμό δεν χρειάζεται να μοιράζονται την ίδια γλώσσα, εθνικότητα ή εθνοτική καταγωγή
- Τιτον (2014:271-272)

Στοιχεία Μουσικής επιτέλεσης

Χώρος και χρόνος

Ακροατήριο

Μουσικοί

Μουσική

Μετανάστευση και μουσική

- Οι μελωδίες οι πιο ακάματοι περιηγητές της γης (Tappert 1850)

1, 2, 3

- Στη διαδρομή αλλάζουν αλλά διατηρούν αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά (ταυτότητα).

4, 5

- Αλλαγές που μπορεί να υπάρξουν

– ΑΒΑ, ΑΑ'ΒΑ, ΑΑΒΑ, ΒΑΒΑ, ΑΒΓΔ, ΓΔ, ΓΔΕΖ

6, 7

- «Παίζω τις ίδιες νότες»!

- «διασχίζουν συχνά βίαιους ποταμούς, περνούν τις Άλπεις, διαπλέουν ωκεανούς και ταξιδεύουν νομαδικά μέσα στις ερήμους» (Tappert 1890 στο Nettl 2016:157)
- Α. Συγγενείς – Β. φίλοι – Γ. συμπατριώτες – Δ. περιφερειακοί
8, 9, 10
Οι ταυτότητες της μουσικής (μεταφέροντας το μοντέλο του Νετλ στη σχέση μας με τα είδη της μουσικής)
Πόσο κοντά βρισκόμαστε σε κάποιο είδος μουσικής 1, 2, 3
- Το μουσικό υλικό κινείται από τον έναν πολιτισμό στον άλλον

Μετανάστευση και μουσικά όργανα

- Η μετανάστευση πρόβλημα ή φαινόμενο.
- Το πρόβλημα έχει λύση ώστε να μην επανεμφανιστεί, το φαινόμενο απαιτεί ενέργειες με γνώμονα τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Αφορά ανθρώπους, στοιχεία πολιτισμού αλλά και πολλά διαφορετικά θέματα.
- Στερεοτυπικές αντιλήψεις και προκαταλήψεις.
- Θετικές πλευρές της μετανάστευσης.

Γιατί αλλάζει ταυτότητα ένα μουσικό όργανο

- Κυριαρχεί εκτοπίζοντας άλλα όργανα και αποκτά στερεοτυπική ταυτότητα με αποτέλεσμα να «ταυτίζεται» με συγκεκριμένο είδος ή τόπους (η κρητική λύρα στην Ανατολική Κρήτη).
- Για να εμπλουτίσει την ηχητική παλέτα, μουσικών και συνθετών,
- γιατί μπορεί να αποδώσει το συγκεκριμένο είδος «καλύτερα» από προϋπάρχοντα όργανα

- Τα σπουδαιότερα τεχνουργήματα (υλικός πολιτισμός) του μουσικού πολιτισμού;
- Τι μπορούμε να μελετήσουμε από ένα μουσικό όργανο και τις απεικονίσεις του ως προς την μουσική *per se*;
 - Τρόπο παιξίματος
 - Ήχο του
 - Επιδράσεις, βελτιώσεις, εξελίξεις μεταγενέστερων οργάνων
 - Επιδράσεις στην ίδια τη μουσική διαφορετικών περιοχών
- Οι κανόνες της μουσικής επιτέλεσης, η αισθητική και το νόημα δεν παραμένουν σταθερά.
- Η μουσική ιστορία ξαναγράφεται από την κάθε γενιά
- Τιτον (2014:271-272)

- *«Το μπουζούκι είναι ένα μουσικό όργανο....*

.....»

13, 14

Τα ταξίδια των μουσικών οργάνων από τους διάφορους μουσικούς πολιτισμούς αποτελούν μία όψη του πολιτισμικού εμπλουτισμού ως αποτέλεσμα της μετανάστευσης. Εδώ μπορεί να αναπτυχθεί (θεωρητικά) η αντιδιαστολή ενός "στατικού μοντέλου εθνικής ταυτότητας" και μίας δυναμικής, μεταβαλλόμενης και εμπλουτιζόμενης. Οι ιστορίες από διάφορα όργανα μας περιγράφουν με ακουστικό και οπτικό υλικό τα ταξίδια και τις παραλλάξεις τους.

Το Ιρλανδέζικο μπουζούκι

Μέσα δεκαετίας του '60 ένα μπουζούκι ταξίδευσε από την Αθήνα στο Δουβλίνο και πολύ σύντομα πολιτογραφείται ως ιρλανδέζικο. Από το '70 και μετά αποτελεί ένα βασικό μουσικό όργανο της ιρλανδέζικης μουσικής παράδοσης. Είναι πια τόσο ιρλανδέζικο όργανο ώστε υπάρχουν και οργανοποιοί Ιρλανδοί οι οποίοι έχουν προτείνει και κατασκευαστικές καινοτομίες σε αυτό το όργανο.

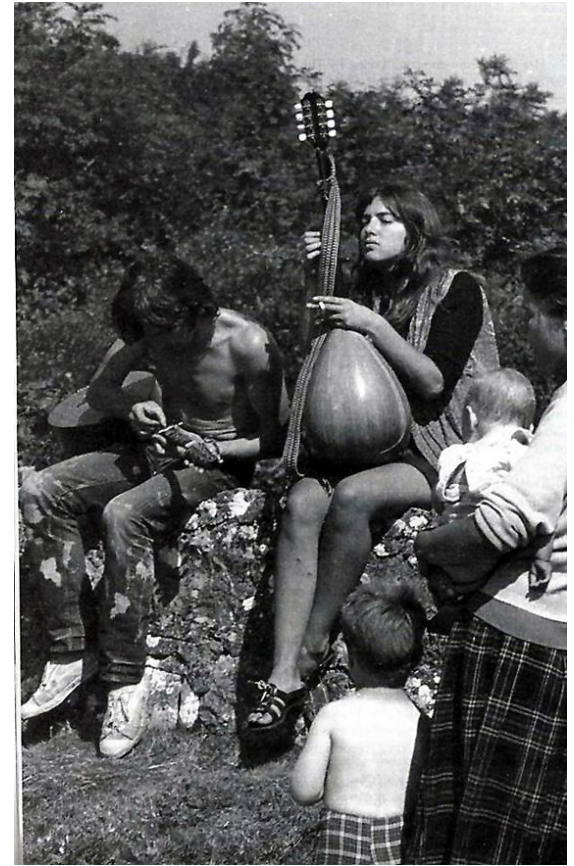
Ιρλανδέζικο μπουζούκι με
«επίπεδη πλάτη» (πίσω μέρος του ηχείου)

Johnny Moynihan

Στη δεξιά φωτογραφία
ό ίδιος και η γυναίκα
του με δυο ελληνικά
μπουζούκια.

Ο πρώτος που χρησιμοποίησε το ελληνικό μπουζούκι ως όργανο ιρλανδέζικης μουσικής και το καθιέρωσε ως ιρλανδέζικο μπουζούκι (irish bouzouki)

Σαξόφωνο (Adolphe Sax 1814 – 1894)

- Από την κλασική στην Jazz

15, 16

7 μεγέθη σαξοφώνων

- Αλλά και στην Καρνατική Μουσική
 - Θρησκευτική τελετουργική μουσική της Νότιας Ινδίας

17

Αυλός(;) – Κλαρινέτο - κλαρίνο

- Πιθανόν τύπος αρχαίου ελληνικού αυλού

- Ηχητικός σωλήνας μονής γλωττίδας (μόνο καλάμι)

- Αναπτύσσεται γύρω στο 1700 (Johann Christoph Denner)

18, 19

- Στην Ελλάδα έρχεται κατά τον 19ο αιώνα πιθανόν από τις Οθωμανικές πάντες ή ρομά μουσικούς
- Και στην παραδοσιακή κουλτούρα «εξωθεί» άλλα πνευστά όργανα λιγότερο ευέλικτα ή μικρής έκτασης

20

Κρουστά και γυναίκες

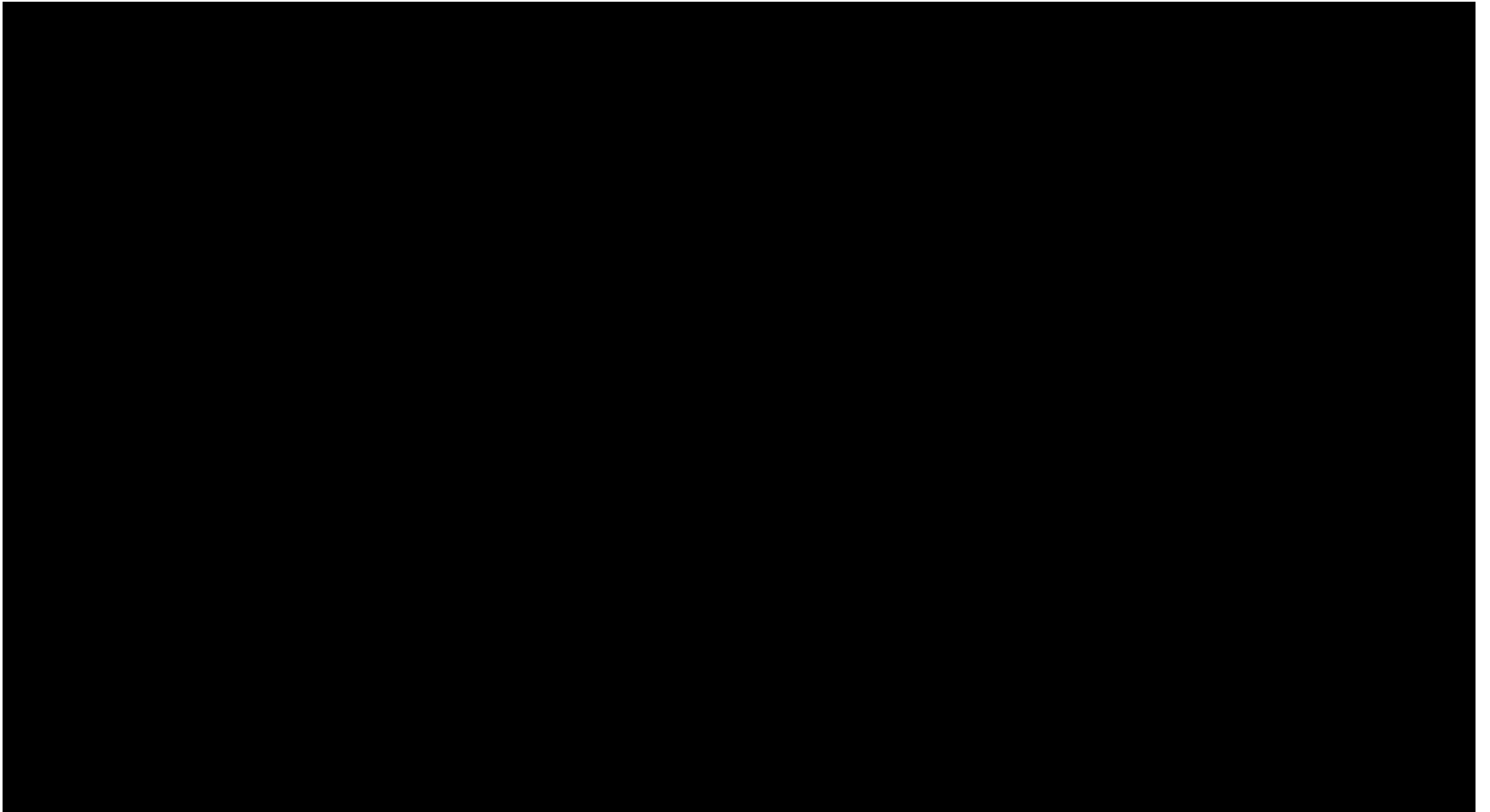

Κρουστά και γυναίκες

- Όλες οι ενδείξεις συνηγορούν στο γεγονός ότι τα «τύμπανα» ήταν ένα κατεξοχήν γυναικείο όργανο.
- Ήταν συνδεδεμένο με ιεροτελεστίες από γυναίκες και για γυναίκες
- Παιζόταν σε τελετουργίες συνδεδεμένες με τον «κύκλο της ζωής» σημαντικές για τις γυναίκες.

- Η χρήση των τυμπάνων σε «επαγγελματικές» ορχήστρες ήταν ανδρική υπόθεση
- Εκτός γυναικείων επιτελέσεων αν τραγουδούσε γυναίκα μπορούσε να παίζει «τύμπανο»
- Αν τραγουδούσε άνδρας και έπαιζε τύμπανο εθεωρείτο θηλυπρεπής (Ρομά, Κόσοβο)
- Αφγανιστάν όλα τα μουσικά όργανα είναι ανδρική υπόθεση και μόνο το τηγανόσχημο μεμβρανόφωνο όργανο (daira) επιτρεπόταν στις γυναίκες (Εκτός αν παίζουν σε ορχήστρα, παίζει άνδρας το daira)

Layne Redmond

Από ελληνικό αγγείο του 5^{ου} αιώνα, Μαινάδες με τύμπανον

Από ελληνικό αγγείο του 5^{ου} αιώνα, Έρως, Διόνυσος και Αριάδνη

Στους Ισραηλίτες τα «επινίκια τραγούδια»
ήταν γυναικεία υπόθεση λαϊκού
χαρακτήρα τα οποία περιλάμβαναν
«μουσική (τύμπανα) – τραγούδι – χορό»

Κυβέλη

η μόνη γνωστή θεότητα της Φρυγίας

Θεότητα της
Γης και της
γονιμότητας

Πιθανόν από την 6^η χιλιετία

Γυναίκες και Drum set

Η ιστορία γράφεται από άνδρες

- Viola Smith 1912-2020

[1939](#)

https://www.youtube.com/watch?v=o5c_XZaArH4&feature=emb_logo

0:45

- She was born 3 years after Krupa, 5 years before Rich and 36 years before Bonham. She was using Ariel Toms at least 50 years before Appice and kettle Drums at least 40 years before Bonham. not that all this means anything, except that she is a survivor and an innovator and that Because she is a Woman never got the the respect and honor as her male counterparts. soon to celebrate 104 years a living legend, Happy birthday miss Viola.

Γυναίκες και Drum set

- Nikki Glaspie

Evelyn Glennie (1965) Scottish percussionist

Προς το παρόν

ΤΕΛΟΣ

To be continue